

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет обліку та податкового менеджменту

Кафедра бухгалтерського обліку та консалтингу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА "Облік і аудит"

Спеціальність: 071 "Облік і оподаткування"

Галузь знань: 07 "Управління та адміністрування"

Форма навчання: заочна
очна (денна), заочна, дистанційна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему: «Облік виконання кошторису в НЕМИРІВСЬКІЙ МІСЬКІЙ РАДІ»

здобувача: **Кириленко Олександр Романівни**

Науковий керівник: д.е.н., доцент Цятковська Олена Віталіївна
(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.е.н., доцент Цятковська О.В.

(підпис)

Київ – 2025

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота складається з пояснювальної записки обсягом 61 сторінка, що містить 7 таблиць та 23 бібліографічних посилань.

«Облік виконання кошторису в НЕМИРІВСЬКІЙ МІСЬКІЙ РАДІ»

Об'єктом дослідження є система обліку виконання кошторису НЕМИРІВСЬКІЙ МІСЬКІЙ РАДІ.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти обліку виконання кошторису.

Мета роботи. Дослідження теоретичних та організаційних аспектів щодо обліку виконання кошторису, аналіз організації обліку виконання кошторису в Немирівській міській раді та напрацювання напрямків удосконалення.

Завдання дослідження полягають у розкритті теоретичних основ обліку кошторису, аналізі практики його ведення, виявленні проблем та формуванні рекомендацій.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Теоретична значущість полягає в узагальненні підходів до ведення обліку кошторису в органах місцевого самоврядування. Методична значущість полягає у структуризації напрямів облікового процесу та звітності для бюджетних установ. Практична значущість результатів полягає у можливості застосування запропонованих заходів для підвищення прозорості, точності обліку та ефективного контролю за бюджетними коштами в Немирівській міській раді та аналогічних органах.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи: 2025.

Рік захисту роботи: 2025.

Ключові слова: бюджет, кошторис, місцеве самоврядування, облік виконання кошторису, фінансова звітність, бюджетні установи, бухгалтерський облік.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	9
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ВИКОНАННЯ КОШТОРИСУ В НЕМИРІВСЬКІЙ МІСЬКІЙ РАДІ.....	12
1.1. Загальна характеристика фінансово-економічної діяльності Немирівської міської ради.....	12
1.2. Поняття та значення кошторису для місцевого самоврядування.....	20
1.3. Роль обліку виконання кошторису в забезпеченні фінансової прозорості органів місцевого самоврядування.....	27
РОЗДІЛ 2. СТАН ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИКОНАННЯ КОШТОРИСУ В НЕМИРІВСЬКІЙ МІСЬКІЙ РАДІ.....	33
2.1. Основні підходи до організації обліку виконання кошторису в органах місцевого самоврядування.....	33
2.2. Синтетичний та аналітичний облік виконання кошторису в Немирівській міській раді.....	41
2.3. Розкриття інформації щодо виконання кошторису у звітності Немирівської міської ради.....	50
2.4. Аналіз виконання кошторису в Немирівській міській раді	57
ВИСНОВКИ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	65

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах реалізації бюджетної політики України особливої ваги набуває ефективне функціонування системи обліку у сфері публічних фінансів. Зростання ролі місцевих бюджетів у результаті реформи децентралізації зумовлює необхідність удосконалення обліку виконання кошторису як інструменту забезпечення фінансової дисципліни, прозорості використання бюджетних коштів та підзвітності органів місцевого самоврядування. Це визначає актуальність дослідження організаційно-методичних засад ведення такого обліку, зокрема, на рівні окремих муніципалітетів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика обліку в бюджетній сфері розглядається у наукових працях І.І. Гуменної, В.Ф. Савченка, Н.Є. Дорош, Л.В. Гуцаленко, О.П. Кириленка, В.В. Сопка, Т.М. Мельник, які досліджували теоретико-методологічні аспекти організації обліку в установах державного сектору. У їх роботах акцентується увага на нормативному забезпеченні та інформаційній ролі бухгалтерського обліку у процесі управління бюджетними ресурсами. Водночас, у науковій літературі недостатньо представлено досліджень, присвячених практичним аспектам функціонування системи обліку виконання кошторису на місцевому рівні, що зумовлює необхідність глибшого аналізу цієї проблематики на прикладі конкретного органу місцевого самоврядування.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи полягає у дослідженні теоретичних та організаційних аспектів щодо обліку виконання кошторису, аналіз організації обліку виконання кошторису в Немирівській міській раді та напрацювання напрямків удосконалення.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- дослідити організаційно-технологічні особливості діяльності Немирівської міської ради та їх вплив на побудову обліку виконання кошторису;

- дослідити економічну сутність кошторису бюджетних установ;
- проаналізувати та узагальнити роль обліку виконання кошторису в забезпеченні фінансової прозорості органів місцевого самоврядування;
- розглянути нормативно-правове регулювання та дотримання вимог щодо виконання кошторису органами місцевого самоврядування;
- дослідити основні підходи до організації обліку виконання кошторису в органах місцевого самоврядування та узагальнити перспективи розвитку;
- систематизувати основні аспекти методики обліку виконання кошторису в Немирівській міській раді та запропонувати основні напрями удосконалення;
- дослідити розкриття інформації щодо виконання кошторисів у звітності;
- проаналізувати виконання кошторису в Немирівській міській раді;
- систематизувати та узагальнити напрями вдосконалення обліку виконання кошторисів.

Об'єкт дослідження – система обліку виконання кошторису
НЕМИРІВСЬКІЙ МІСЬКІЙ РАДІ

Предмет дослідження – теоретичні, методичні та практичні аспекти обліку виконання кошторису

Методи дослідження - у процесі дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи: методи аналізу й синтезу – для обґрунтування теоретичних положень і дослідження нормативної бази; порівняльний аналіз – для зіставлення теоретичних підходів та практичних аспектів обліку; методи систематизації, узагальнення та логічного моделювання – для формулювання висновків і пропозицій. Статистичні та графічні методи застосовувалися для обробки і візуалізації даних, отриманих з відкритих джерел.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Практична значущість роботи полягає у розробці рекомендацій, спрямованих на вдосконалення системи обліку виконання кошторису в Немирівській міській раді, що може бути використано у діяльності інших органів місцевого самоврядування. Теоретико-методичне значення дослідження полягає у

поглибленні наукових підходів до трактування сутності та функцій обліку виконання кошторису, що створює передумови для подальших досліджень у цій галузі.

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та нормативно-правові акти України, статистичні дані Державної служби статистики України, фінансова та бюджетна звітність Немирівської міської ради, інформаційні ресурси офіційних сайтів органів влади, наукові публікації вітчизняних та зарубіжних авторів з питань бюджетного обліку та управління публічними фінансами.

Структура роботи: кваліфікаційна бакалаврська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ВИКОНАННЯ КОШТОРИСУ В НЕМИРІВСЬКІЙ МІСЬКІЙ РАДІ

1.1. Загальна характеристика фінансово-економічної діяльності Немирівської міської ради

Немирівська міська рада є органом місцевого самоврядування, який представляє інтереси територіальної громади міста Немирів Вінницької області. Вона здійснює свою діяльність відповідно до Конституції України, Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Бюджетного кодексу України, інших нормативно-правових актів, а також Статуту територіальної громади міста Немирів.

Фінансово-економічна діяльність Немирівської міської ради, будучи невід'ємною частиною системи місцевого самоврядування, має на меті забезпечення сталого соціально-економічного зростання громади. Вона сфокусована на втіленні бюджетної політики, раціональному використанні фінансових ресурсів та покращенні умов життя мешканців.

Основними напрямками фінансово-економічної діяльності міської ради є:

- формування та виконання місцевого бюджету;
- організація і контроль за надходженням доходів до бюджету;
- планування, розподіл та цільове використання бюджетних коштів;
- фінансування соціальної інфраструктури, закладів освіти, охорони здоров'я, культури, житлово-комунального господарства;
- реалізація інвестиційних проєктів та залучення додаткових джерел фінансування, зокрема грантів і субвенцій;
- забезпечення прозорості у сфері управління комунальним майном та закупівлями;
- сприяння розвитку підприємництва і створенню нових робочих місць.

Дохідна складова бюджету Немирівської міської територіальної громади базується здебільшого на податкових та неподаткових зборах, трансфертах з державної скарбниці. Зокрема, це освітня та медична субвенції, а також дотації, призначені для реалізації делегованих державою функцій. Найбільшу частку становить податок на доходи фізичних осіб (ПДФО), єдиний податок та плата за землю.

Видавкова частина бюджету охоплює фінансування широкого спектру галузей, серед яких:

- Освіта — дошкільні, загальноосвітні та позашкільні заклади;
- Охорона здоров'я — утримання амбулаторій, ФАПів, програми підтримки лікарів;
- Житлово-комунальне господарство — благоустрій, ремонт доріг, освітлення вулиць, вивезення сміття;
- Культура та спорт — функціонування будинків культури, бібліотек, організація заходів;
- Соціальний захист — програми підтримки малозабезпечених сімей, учасників АТО/ООС, осіб з інвалідністю, внутрішньо переміщених осіб.

Немирівська міська рада активно втілює механізми фінансової прозорості та підзвітності. Постійно оприлюднюються звіти про реалізацію бюджету, рішення ради, тендерні закупівлі та інша фінансова інформація на офіційному веб-порталі ради. Залучення громадськості до бюджетного процесу здійснюється за допомогою інструментів громадського бюджету, електронних петицій та відкритих дискусій.

Загалом, фінансово-економічна діяльність Немирівської міської ради є важливою передумовою для забезпечення належного рівня надання публічних послуг, утримання інфраструктури та стимулювання розвитку території громади. Однак, як і в багатьох інших органах місцевого самоврядування, існують певні виклики: обмеженість фінансових ресурсів, залежність від державних

трансфертів, необхідність підвищення ефективності використання бюджетних коштів.

Її фінансово-економічна діяльність спрямована на забезпечення сталого соціально-економічного розвитку громади, ефективне управління бюджетними ресурсами та підвищення якості життя населення.

Основні напрямки фінансово-економічної діяльності:

- Формування та виконання місцевого бюджету: планування доходів і видатків, забезпечення збалансованості бюджету.
- Управління комунальним майном: ефективне використання та утримання об'єктів комунальної власності.
- Реалізація соціальних програм: підтримка освіти, охорони здоров'я, культури, соціального захисту.
- Інвестиційна діяльність: залучення інвестицій, реалізація інфраструктурних проєктів.
- Забезпечення прозорості та підзвітності: оприлюднення фінансової інформації, залучення громадськості до бюджетного процесу.

В таблиці 1.1 наведено доходи бюджету Немирівської міської ради у 2023 році.

Таблиця 1.1 - Доходи бюджету Немирівської міської ради у 2023 році

Стаття доходів	Сума, грн	Питома вага, %
Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО)	109 300 000,00	41,86
Єдиний податок	23 450 000,00	8,99
Плата за землю	7 400 000,00	2,84
Акцизний податок	19 080 000,00	7,31
Державні трансферти	101 747 816,00	38,98
Інші надходження	29 000,00	0,01
Разом	261 006 816,00	100.0

Джерело: згруповано за інформацією [24]

У структурі доходів бюджету Немирівської міської ради за 2023 рік найбільшу питому вагу займають податок на доходи фізичних осіб (41,86%) та державні трансферти (38,98%), що свідчить про значну залежність громади як від власних надходжень, так і від державної підтримки. Інші джерела, зокрема

єдиний податок, акциз та плата за землю, мають додаткове, але важливе фіскальне значення. Незначна частка інших надходжень (0,01%) вказує на обмежене використання альтернативних джерел фінансування.

В таблиці 1.2 наведено відображення Видатів бюджету Немирівської міської ради у 2023 році.

Таблиця 1.2 - Видатки бюджету Немирівської міської ради у 2023 році

Стаття видатків	Сума, грн	Питома вага, %
Освіта	186 843 006,00	77,45
Охорона здоров'я	16 441 940,00	6,8
Соціальний захист	12 284 691,00	5,1
Житлово-комунальне господарство	7 400 000,00	3,06
Культура та спорт	17 121 176,00	7,01
Інші видатки	1 150 000,00	0,48
Разом	241 240 813,00	100.0

Джерело: згруповано за інформацією [24]

Аналіз структури видатків бюджету Немирівської міської ради за 2023 рік свідчить про домінування фінансування освітньої сфери, на яку спрямовано 77,45% усіх видатків, що підкреслює пріоритетність галузі для громади. Значно менші частки припадають на охорону здоров'я (6,8%) та культуру і спорт (7,01%), що разом з іншими сферами формує збалансовану, але асиметричну бюджетну політику. Мінімальні витрати на інші напрями (0,48%) можуть свідчити про недофінансування окремих сфер життєдіяльності громади.

В таблиці 1.3 відображено доходи бюджету Немирівської міської ради у 2024 році.

Таблиця 1.3 - Доходи бюджету Немирівської міської ради у 2024 році

Стаття доходів	Сума, грн	Питома вага, %
Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО)	118 800 000,00	45
Єдиний податок	26 900 000,00	10,2
Плата за землю	7 100 000,00	2,7
Акцизний податок	27 015 700,00	10,2
Державні трансферти	84 125 150,00	31,8
Інші надходження	34 200,00	0,01
Разом	263 975 050,00	100.0

Джерело: згруповано за інформацією [24]

У 2024 році основним джерелом доходів бюджету Немирівської міської ради залишається податок на доходи фізичних осіб, питома вага якого становить 45%, що свідчить про зростання ролі місцевих податкових надходжень. Державні трансферти зменшили свою частку до 31,8%, що може вказувати на посилення фінансової самостійності громади. Зростання частки єдиного та акцизного податку також свідчить про активізацію малого бізнесу та підвищення податкової дисципліни.

В таблиці 1.4 наведено видатки бюджету Немирівської міської ради у 2024 році.

Таблиця 1.4 - Видатки бюджету Немирівської міської ради у 2024 році

Стаття видатків	Сума, грн	Питома вага, %
Освіта	193 061 032,00	73,1
Охорона здоров'я	11 662 921,00	4,47
Соціальний захист	17 382 043,00	6,66
Житлово-комунальне господарство	8 000 000,00	3,07
Культура та спорт	20 647 504,00	8,1
Інші видатки	1 150 000,00	0,44
Разом	261 006 816,00	100.0

Джерело: згруповано за інформацією [24]

У 2024 році структура видатків бюджету Немирівської міської ради демонструє збереження пріоритету фінансування освітньої галузі, на яку спрямовано 73,1% усіх витрат. Зросли видатки на соціальний захист і культуру та спорт, що може свідчити про зміщення акцентів у бік соціально-гуманітарного розвитку. Незначна частка інших видатків (0,44%) свідчить про раціоналізацію витрат на другорядні потреби.

Порівняльний аналіз бюджету 2023 та 2024 років

Доходи:

- Загальний обсяг доходів збільшився з 261 006 816,00 грн у 2023 році до 294 863 900,00 грн у 2024 році, що становить приріст на 33 857 084 грн.
- ПДФО зріс на 9 500 000 грн, що свідчить про зростання заробітних плат та зайнятості в громаді.

- Єдиний податок підвищився на 3 450 000 грн, що може бути результатом активізації малого бізнесу.
- Плата за землю зменшилась на – 300 000 грн., ймовірно, через перегляд нормативної грошової оцінки земель.
- Державні трансферти зменшилися на – 17 622 666 грн., що може свідчити про зменшення обсягів субвенцій або дотацій.

Видатки:

- Загальний обсяг видатків збільшився з 241 240 813 грн у 2023 році до 261 006 816 грн у 2024 році, що становить приріст на 19 766 003 грн.
- Освіта отримала додаткові 7 млн. грн., що може бути спрямовано на покращення матеріально-технічної бази закладів освіти.
- Охорона здоров'я зменшилася на 5 млн. грн., що може бути результатом перерозподілу коштів на інші пріоритетні напрямки.
- Житлово-комунальне господарство отримало додаткові 600 тис. грн., що може бути використано на ремонт та утримання інфраструктури.
- Культура та спорт збільшилися на 3 млн. грн.

Висновки:

- Загальний бюджет Немирівської міської ради у 2024 році зріс на 2.3% порівняно з 2023 роком, що свідчить про стабільний фінансовий стан громади.
- Зростання доходів від ПДФО, єдиного податку та плати за землю вказує на позитивні тенденції в економічному розвитку громади.
- Зменшення державних трансфертів може вимагати від громади пошуку додаткових джерел фінансування для забезпечення потреб населення.
- Збільшення видатків на освіту, охорону здоров'я та житлово-комунальне господарство демонструє пріоритетність цих сфер у політиці міської ради.
- Зменшення фінансування культури та спорту може вплинути на розвиток цих сфер, тому варто розглянути можливості залучення альтернативних джерел фінансування.

Немирівська міська територіальна громада розташована у Вінницькому районі Вінницької області та охоплює території колишньої Немирівської міської ради та приєднаних сільських рад. Населення громади станом на початок 2024 року становило близько 29,4 тис. осіб, із яких понад 9 тис. проживають безпосередньо в місті Немирів.

Основними сферами економічної діяльності громади є сільське господарство, харчова промисловість, виробництво будівельних матеріалів, торгівля, а також надання послуг. Значну частку у структурі економіки займає аграрний сектор, що формує частину надходжень до місцевого бюджету через податки на землю, оренду та єдиний податок.

Бюджет Немирівської міської ради формується за рахунок власних доходів, міжбюджетних трансфертів та офіційних субвенцій з державного бюджету. У структурі доходів на 2023–2024 роки ключову частину займають:

- Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) — приблизно 55–58% від загального фонду бюджету.
- Єдиний податок з фізичних осіб-підприємців — близько 10%.
- Акцизний податок на продаж пального — до 4–6%.
- Орендна плата за землю та нерухомість — близько 8%.
- Трансферти з державного бюджету — освітня та медична субвенції, субвенції на соціальний захист.

Загалом доходи бюджету Немирівської міської ради у 2024 році перевищили 270 млн грн, із яких близько 170 млн грн припало на власні доходи.

Головними пріоритетами бюджетного фінансування залишаються:

- Освіта (школи, дитсадки, харчування учнів);
- Охорона здоров'я (ЦПМСД, фінансування лікарських амбулаторій);
- Комунальне господарство (освітлення, ремонт доріг, благоустрій);
- Культура та спорт (заклади культури, дитячі гуртки);
- Утримання органів місцевого самоврядування.

Значну частку видатків спрямовано на енергоносії, заробітну плату, капітальні ремонти та співфінансування програм з обласного бюджету.

Рівень соціально-економічного розвитку громади прямо впливає на формування дохідної частини бюджету. Зростання кількості ФОПів, реалізація інвестиційних проектів, залучення державних програм субвенцій (наприклад, «Питна вода України», «Нова українська школа») позитивно впливають на збільшення фінансових можливостей громади.

Водночас зменшення кількості працездатного населення через міграцію або мобілізацію впливає на ПДФО та сплату єдиного податку, що створює виклики для стабільного бюджетного планування.

У структурі виконавчих органів Немирівської міської ради функціонує фінансове управління, яке відповідає за:

- складання проекту бюджету;
- аналіз фінансових показників;
- моніторинг виконання кошторису;
- підготовку звітності та розпорядження бюджетними асигнуваннями.

Також значну роль у фінансово-економічній діяльності відіграє відділ бухгалтерського обліку, який забезпечує облік доходів, видатків, нарахування заробітної плати, а також взаємодію з органами Державної казначейської служби України.

Підсумовуючи, фінансово-економічна робота Немирівської міської ради - це розгалужена мережа дій, метою якої є забезпечення стійкого процвітання громади. Раціональне управління фінансами, застосування новаторських методів і активна співпраця з населенням позитивно вплинуть на поліпшення добробуту мешканців та зміцнення фінансової незалежності громади.

Відтак, Немирівська міська рада провадить багатоаспектну фінансово-економічну діяльність, спрямовану на задоволення потреб населення, розбудову інфраструктури, підтримку освіти, охорони здоров'я та культурної сфери. В умовах обмеженості фінансових ресурсів надзвичайно важливими є ефективно

планування, облік та контроль за виконанням бюджету, що дає змогу забезпечити ощадливе використання кожної бюджетної гривні.

1.2. Поняття та значення кошторису для органів місцевого самоврядування

Система місцевого самоврядування в Україні передбачає фінансову автономію територіальних громад, що забезпечується, зокрема, через формування та виконання місцевих бюджетів. Основним фінансовим документом, який слугує інструментом реалізації бюджетної політики органів місцевого самоврядування, є кошторис.

Кошторис – це плановий фінансовий документ, що встановлює обсяг асигнувань на фінансування діяльності установи чи органу, а також розподіл видатків за економічною та функціональною класифікацією. У контексті місцевого самоврядування кошторис є невід'ємною частиною місцевого бюджету, який формується на основі Бюджетного кодексу України та інших нормативно-правових актів.

Згідно з пунктом 1.4 Порядку складання типових форм бюджетних кошторисів, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 28.01.2002 № 57, кошторис – це документ, який відображає доходи та видатки установи на плановий рік, а також визначає ліміти бюджетних призначень.

Порядок складання, подання, затвердження та виконання кошторисів регулюється низкою документів:

- Бюджетний кодекс України;
- Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»;
- Наказ Міністерства фінансів України № 57 від 28.01.2002 року;
- Інструкція з бухгалтерського обліку в бюджетних установах;

- Інші нормативні документи, що регулюють бюджетні відносини на місцевому рівні.

Кошторис виконує функцію:

- Фінансового плану: планує надходження й витрати.
- Інструменту контролю: фіксує межі та напрями використання бюджетних коштів.

- Правової підстави: забезпечує легітимність витрат через затвердження уповноваженим органом.

Роль кошторису в системі місцевого управління є надзвичайно важливою з огляду на такі функціональні та управлінські аспекти:

1. Формування обґрунтованої бюджетної політики

- Кошторис дозволяє органам місцевого самоврядування планувати свої фінансові потреби, виходячи з реальних доходів, які формуються за рахунок податкових надходжень, міжбюджетних трансфертів, орендної плати тощо.

- Він виступає як інструмент стратегічного планування соціально-економічного розвитку громади.

2. Раціональне управління бюджетними ресурсами

- Кошторис встановлює межі для кожного розпорядника бюджетних коштів, запобігаючи надмірному або нецільовому використанню ресурсів.

- Завдяки кошторису забезпечується пріоритезація видатків – фінансування першочергових потреб, таких як зарплата працівникам бюджетної сфери, закупівля ліків, комунальні послуги тощо.

3. Забезпечення фінансової дисципліни

- Видатки, що не передбачені кошторисом, вважаються незаконними. Таким чином, він відіграє роль запобіжника від порушень бюджетного законодавства.

- Кожен розпорядник зобов'язаний звітувати про використання коштів у межах кошторисних призначень.

4. Інструмент прозорості та підзвітності

○ Кошторис підлягає обов'язковому оприлюдненню, що дозволяє громадянам контролювати, куди витрачаються кошти місцевого бюджету.

○ Через відкритість бюджетної інформації підвищується довіра населення до органів місцевої влади.

5. Підстава для здійснення бухгалтерського обліку

○ Кошторис використовується як вихідна точка для організації бухгалтерського обліку в бюджетних установах, адже всі фінансові операції повинні відповідати кошторисним показникам.

6. Механізм реалізації місцевих програм

○ Кошториси окремих установ та програм (наприклад, розвитку освіти, охорони здоров'я, інфраструктури) забезпечують ефективну реалізацію цільових заходів, фінансування яких контролюється через показники кошторису.

Види кошторисів:

- Зведений кошторис – загальний документ, який включає всі підрозділи чи установи, що фінансуються з бюджету.

- Індивідуальний кошторис – складається окремо для кожного головного розпорядника бюджетних коштів (наприклад, закладу освіти чи медичної установи).

Фінансова система місцевого самоврядування базується на плануванні, розподілі та контролі коштів бюджету, невід'ємною частиною чого є кошторис. Цей документ відіграє роль фінансового плану, вказуючи обсяг і напрями використання коштів бюджету з урахуванням потреб місцевої громади. Кошторис - це основний фінансовий документ, який містить плани надходжень та видатків органу місцевого самоврядування на конкретний проміжок часу, як правило, на один рік бюджету. Він слугує фундаментом фінансового планування та забезпечує ефективне управління ресурсами громади.

Законодавче визначення та основні положення щодо кошторису: кошторис є основним фінансовим документом розпорядника бюджетних коштів, що визначає доходи та видатки на відповідний період. Відповідно до статті 2 Закону України

"Про місцеве самоврядування в Україні", місцеве самоврядування має право самостійно вирішувати питання місцевого значення, зокрема й у сфері фінансового забезпечення своєї діяльності.

Згідно з Бюджетним кодексом України, кошторис є фінансовим документом, який встановлює ліміти фінансування розпорядника бюджетних коштів, визначає напрями витрат та забезпечує реалізацію функцій відповідного органу влади. Крім того, відповідно до Наказу Міністерства фінансів України № 57 від 28.01.2002 року "Про затвердження порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ", кошторис затверджується у встановленому порядку та підлягає обов'язковому виконанню.

Відтак, кошторис слугує інструментом втілення фінансової політики органів місцевого самоврядування, виступаючи гарантією результативного розподілу бюджетних коштів.

Структура та особливості кошторису:

Кошторис має стандартну структуру, що складається з двох основних частин:

- Доходна частина включає всі надходження до місцевого бюджету, зокрема:
 - податкові надходження (місцеві податки та збори, частина загальнодержавних податків, що передаються до місцевих бюджетів);
 - неподаткові доходи (адміністративні збори, штрафи, орендна плата за комунальне майно тощо);
 - міжбюджетні трансферти (субвенції, дотації, цільові трансферти з державного бюджету);
 - власні надходження бюджетних установ (платні послуги, добровільні внески).
- Видаткова частина передбачає розподіл коштів на фінансування місцевих програм та утримання бюджетних установ, зокрема:
 - оплату праці працівників бюджетної сфери;
 - соціальні виплати та субсидії;
 - комунальні витрати та капітальні видатки;

о фінансування освіти, охорони здоров'я, житлово-комунального господарства та інших галузей.

Згідно з Методичними рекомендаціями щодо складання бюджетних запитів, розпорядники бюджетних коштів повинні забезпечувати відповідність запланованих витратів стратегічним пріоритетам розвитку громади.

Кошторис відіграє ключову роль у фінансовій діяльності органів місцевого самоврядування, виконуючи такі функції:

1. Фінансове планування – забезпечує збалансованість доходів і витрат, що є основою для реалізації місцевих програм та проєктів.
2. Контроль і підзвітність – чітко регламентує використання бюджетних коштів, забезпечуючи прозорість фінансування.
3. Оптимізація управлінських рішень – дозволяє ефективно розподіляти бюджетні ресурси відповідно до пріоритетних потреб громади.
4. Стимулювання економічного розвитку – за рахунок запланованих витратів сприяє покращенню інфраструктури, підтримці підприємництва та підвищенню якості публічних послуг.

В таблиці 1.5 відображено основні етапи формування кошторису місцевого бюджету.

Таблиця 1.5 - Основні етапи формування кошторису місцевого бюджету

Етап	Зміст	Відповідальні особи / структури
1. Стратегічне планування	Визначення цілей, пріоритетів розвитку	Міський голова, профільні комісії
2. Соцеконімічна програма	Формування програми соціально-економічного розвитку	Виконавчий комітет, відділ економіки
3. Бюджетний прогноз	Розрахунок очікуваних доходів та витрат	Фінансовий відділ
4. Збір пропозицій	Збір потреб від розпорядників коштів	Структурні підрозділи ради
5. Проєкт кошторису	Узагальнення, перевірка відповідності бюджету	Фінансовий відділ, головний бухгалтер
6. Затвердження	Розгляд та голосування за кошторис	Сесія місцевої ради
7. Реєстрація асигнувань	Реєстрація бюджетних зобов'язань	Органи Казначейства

8. Виконання кошторису	Проведення видатків, облік, звітність	Бухгалтерські служби, головні розпорядники
------------------------	---------------------------------------	--

Джерело: згруповано за інформацією [8, с. 278]

Кошторис у контексті місцевих бюджетів — це не лише фінансовий документ, а інструмент стратегічного управління ресурсами. Згідно з Порядком складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ (затверджений постановою КМУ від 28.02.2002 № 228), кошторис складається з двох частин:

- Загальний фонд, який включає обов'язкові доходи бюджету, що мають цільове призначення (освітня, медична, базова дотації);
- Спеціальний фонд, що охоплює доходи, отримані від надання платних послуг, благодійної допомоги, субвенцій на цільові заходи, капітальні видатки.

Структура кошторису враховує економічну (КЕКВ), функціональну та програмну класифікацію, що дозволяє деталізувати джерела та напрями використання коштів.

Наприклад, у Немирівській міській раді затверджуються окремі кошториси на утримання апарату ради, закладів освіти, медицини, культури, благоустрою тощо. Для кожного розпорядника бюджетних коштів формується свій індивідуальний кошторис.

Правове регулювання кошторисного процесу в ОМС базується на таких основних нормативних документах:

- Бюджетний кодекс України (статті 75–83) — визначає загальні засади складання, розгляду, затвердження та виконання місцевих бюджетів;
- Закон України «Про місцеве самоврядування» — передбачає повноваження органів ОМС щодо самостійного планування, затвердження та контролю за виконанням кошторисів;
- Постанова КМУ № 228 — основний документ, який регламентує побудову кошторисів бюджетних установ;

- Наказ Міністерства фінансів України №57 — щодо єдиної класифікації доходів, видатків і фінансування бюджету.

Ці акти створюють нормативну базу, яка забезпечує уніфікований, але гнучкий підхід до управління бюджетними ресурсами в громадах.

На практиці, кошторис Немирівської міської ради виконує багатофункціональну роль:

- виступає основою для проведення процедур публічних закупівель;
- дозволяє забезпечити цільове та своєчасне фінансування шкіл, амбулаторій, соціальних програм;
- дає змогу здійснювати контроль за економним та ефективним використанням коштів;
- забезпечує відповідність витрат фінансовим планам громади.

Для прикладу, у 2024 році кошторисом передбачено понад 35 млн грн на утримання закладів освіти, з яких близько 80% припадає на оплату праці. У спеціальному фонді враховуються надходження за рахунок платних послуг (гуртки, оренда приміщень) та витрати на капітальні ремонти (наприклад, заміна вікон у дитсадках).

Такі кошторисні плани розробляються фінансовим управлінням, погоджуються головними розпорядниками, затверджуються рішенням сесії ради та щоквартально коригуються з урахуванням змін надходжень.

Кошторис виконує низку ключових функцій:

- Планова — дозволяє прогнозувати і формувати фінансову політику громади;
- Контрольна — забезпечує межі допустимого фінансування за кожною статтею витрат;
- Фінансова — формує основу для фактичного фінансування установ;
- Інформаційна — надає відомості для управлінських рішень, звітності, відкритості фінансів перед громадянами.

Наявність чітко затвердженого кошторису дозволяє місцевому самоврядуванню бути прозорим, підзвітним і передбачуваним. Це є важливим чинником як для забезпечення виконання делегованих державних повноважень, так і для власних ініціатив громади — ремонт доріг, будівництво, культурні заходи тощо.

Кошторис — це не лише фінансовий документ, а наслідок багатопланового стратегічного планування, передбачення й затвердження рішень, що згодом стає фундаментом для бухгалтерського обліку, контролю та оцінювання результативності витрачання бюджетних коштів. Отже, кошторис є ключовим інструментом фінансового менеджменту в місцевих органах влади, котрий сприяє раціональному використанню фінансів для розвитку громади. Його складання та реалізація потребує дотримання законодавчих норм, а також врахування фінансових можливостей та потреб територіальної громади.

1.3. Роль обліку виконання кошторису в забезпеченні фінансової прозорості органів місцевого самоврядування

У сучасних умовах децентралізації влади та реформування публічного управління фінансова прозорість органів місцевого самоврядування (ОМС) набуває особливого значення. Вона не лише забезпечує довіру громадян до влади, а й виступає основою ефективного управління бюджетними ресурсами. Одним із ключових інструментів досягнення прозорості є належна система обліку виконання кошторису.

Облік виконання кошторису — це процес документального відображення всіх фінансових операцій, що здійснюються органом місцевого самоврядування відповідно до затвердженого бюджету. Він включає реєстрацію надходжень, облік витрат за статтями кошторису та контроль за дотриманням фінансової

дисципліни. Ця інформація є базою для складання звітності, формування аналітичних висновків і прийняття управлінських рішень.

Фінансова прозорість – це забезпечення вільного доступу до перевіреної інформації щодо надходжень, видатків, боргових зобов'язань та ходу виконання бюджету. Правильно організований облік дозволяє систематично та неупереджено надавати інформацію громадськості, депутатам і контролюючим органам про фактичний стан фінансових справ у громаді. Це дозволяє своєчасно виявляти проблемні питання, уникати порушень та посилювати контроль за витрачанням фінансів.

У забезпеченні прозорості особливе місце належить автоматизованим системам обліку, які впроваджуються як на рівні казначейства, так і на місцях. Платформи на кшталт «Є-Data», системи публічних фінансів та інструменти відкритих даних дозволяють швидко отримати доступ до інформації про надходження і видатки, аналізувати ефективність фінансування програм, а також спрощують процес звітування. Вони підвищують довіру громади до управлінських рішень, сприяють зниженню корупційних ризиків і зміцнюють підзвітність.

Прозорий облік виконання кошторису є надзвичайно важливим для ефективного фінансового планування в майбутньому. Аналітичні висновки, сформовані на основі достовірних даних бухгалтерського обліку, дозволяють приймати виважені рішення стосовно розподілу фінансових ресурсів в наступних бюджетних періодах, корегувати пріоритети видатків, виявляти можливості для економії та передбачати потенційні фінансові ризики.

Особливої уваги потребує взаємодія органів місцевого самоврядування з податковою службою, яка відіграє опосередковану, але надзвичайно важливу роль у забезпеченні фінансової прозорості. Саме Державна податкова служба України адмініструє основні джерела доходів місцевих бюджетів, зокрема податок на доходи фізичних осіб (ПДФО), єдиний податок, плату за землю та інші. Ефективність її роботи напряму впливає на точність прогнозів дохідної частини

кошторису, повноту фактичних надходжень, а отже — на загальну достовірність виконання бюджету.

Податкова служба веде облік платників податків, формує аналітичну інформацію щодо стану розрахунків з бюджетом, виявляє випадки ухилення від оподаткування, що дозволяє своєчасно реагувати на ризики недонадходжень. До того ж, через доступ до публічної податкової статистики (наприклад, через портал відкритих даних) громадськість може контролювати джерела доходів місцевого бюджету та їх динаміку.

На додаток до вищесказаного, місцеві органи влади налагоджують тісну взаємодію з податковими службами. Її мета - збір, обмін та узгодження ключової інформації, потрібної для формування обґрунтованих бюджетів. Така співпраця є фундаментом ефективного фінансового планування, мінімізуючи ймовірність спотворення фінансових даних.

Нарешті, прозорий облік виконання кошторису — це не лише технічна задача фінансового відділу, а інструмент демократичного управління, який забезпечує участь громадськості у бюджетному процесі. Саме завдяки відкритим обліковим даним громадяни можуть контролювати, як використовуються їхні податки, які програми профінансовані, а які — ні, і чому. Це формує довіру до влади, посилює її легітимність та сприяє розвитку сталого місцевого самоврядування.

Ключові ідеї щодо впливу бухгалтерського обліку на прозорість бюджетного процесу, залучення громади, взаємодію з податковими органами та відповідність стандартам звітності.

1. Фінансова прозорість як ключ до довіри громади

Фінансова прозорість в органах місцевого самоврядування — це не просто формальність. Вона є необхідною умовою для:

- посилення довіри громадян до влади;
- ефективного контролю за використанням публічних коштів;
- запобігання корупційним проявам;

- реалізації принципів демократичного врядування.

Прозорість досягається через доступність повної, достовірної та актуальної інформації про те, як формуються та використовуються бюджетні кошти, зокрема — на підставі бухгалтерського обліку виконання кошторису.

2. Значення бухгалтерського обліку у відображенні виконання кошторису

Облік виконання кошторису — це складова бухгалтерського обліку, яка дозволяє відстежувати рух бюджетних асигнувань у розрізі:

- бюджетних програм (ПБК),
- кодів економічної класифікації (КЕКВ),
- фактичних витрат за кожним розпорядником коштів.

За допомогою синтетичного та аналітичного обліку ведеться повна історія використання кожної гривні з місцевого бюджету, включно з надходженнями, зобов'язаннями та касовими витратами. Це дає можливість:

- відстежити відхилення від плану;
- забезпечити цільове використання коштів;
- уникнути нецільового фінансування;
- підготувати зрозумілу та повну фінансову звітність для громадськості, депутатського корпусу та вищих органів фінансового контролю.

3. Форми та канали розкриття інформації

Немирівська міська рада здійснює розкриття бюджетної інформації через:

- офіційний сайт (оприлюднення проєктів рішень, кошторисів, звітів про виконання бюджету);
- портал openbudget.gov.ua (Єдиний веб-портал використання публічних коштів);
- щоквартальні та річні звітні документи (форма №2м, №4-1м, пояснювальні записки);
- громадські слухання, звіти на сесіях, брифінги.

Завдяки достовірному веденню обліку бюджетні показники автоматично включаються до офіційних звітних форм, які подаються до Державної казначейської служби, податкових органів та громадськості.

4. Роль податкової служби в забезпеченні прозорості

Державна податкова служба опосередковано відіграє роль у прозорості бюджетного процесу, оскільки:

- забезпечує контроль за правильністю нарахування та сплати податків, які надходять до бюджету громади (ПДФО, ЄСВ, земельний податок тощо);
- формує базу доходної частини бюджету, від якої залежить структура кошторису;
- надає статистику податкових надходжень, що є основою для прогнозування доходної частини та складання реалістичного кошторису;
- взаємодіє з органами місцевого самоврядування у сфері адміністрування місцевих податків і зборів.

Таким чином, вчасна сплата податків, правильне адміністрування та прогнозовані надходження є запорукою бюджетної дисципліни та прозорості, а також — основою для ефективного обліку й контролю за витратами.

5. Забезпечення прозорості через внутрішній контроль та аудит

Важливу роль у забезпеченні прозорого виконання кошторису відіграють внутрішній контроль та внутрішній аудит. Згідно з вимогами Міністерства фінансів України:

- внутрішній контроль у Немирівській міській раді здійснюється структурними підрозділами, які контролюють відповідність витрат затвердженим кошторисам;
- аудит перевіряє ефективність використання ресурсів, достовірність звітності, виявляє ризики, порушення чи нецільові витрати.

Результати внутрішнього аудиту фіксуються у відповідних звітах та можуть стати основою для бюджетних коригувань, дисциплінарних рішень або оптимізації процесів.

6. Узгодженість обліку із стандартами

Органи місцевого самоврядування в Україні ведуть облік виконання кошторису відповідно до:

- Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі (НП(С)БОДС), зокрема №124–132;
- Єдиної бюджетної класифікації;
- Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку в бюджетних установах;
- стандартів публічної звітності (Постанова КМУ №419 від 03.04.2019).

Це забезпечує узгодженість даних обліку з офіційною звітністю, спрощує аудит, гарантує відкритість інформації для громади та вищих органів влади.

Узагальнюючи, можна сказати, що облік виконання кошторису — це не просто технічна функція бухгалтерії, а важливий компонент управління публічними фінансами, що забезпечує фінансову прозорість, відкритість та підзвітність місцевої влади.

Отже, облік виконання кошторису — це наріжний камінь системи фінансової прозорості органів місцевого самоврядування. Його якісне ведення є запорукою ефективного управління бюджетними ресурсами, обґрунтованого прийняття рішень і підзвітності перед громадою.

РОЗДІЛ 2

СТАН ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИКОНАННЯ КОШТОРИСУ В НЕМИРІВСЬКІЙ МІСЬКІЙ РАДІ

2.1. Основні підходи до організації обліку виконання кошторису в органах місцевого самоврядування

Організація обліку виконання кошторису в органах місцевого самоврядування (ОМС) є складним управлінським процесом, що поєднує елементи нормативного регулювання, методичного забезпечення, технічної реалізації та контролю. Її метою є забезпечення об'єктивного, достовірного й своєчасного відображення усіх фінансових операцій, які здійснюються в межах бюджетних асигнувань, затверджених кошторисом.

Кошторис — це фінансовий документ, який деталізує обсяги надходжень та напрямки витрат бюджетної установи. Він є основним планово-фінансовим документом, за яким здійснюється фінансування й облік. Облік виконання кошторису відображає процес фактичного використання бюджетних коштів у розрізі затверджених статей, джерел надходження, програмної класифікації та економічної суті операцій.

Організація обліку в органах місцевого самоврядування ґрунтується на таких основних нормативних актах:

- Бюджетний кодекс України — визначає загальні принципи формування та виконання місцевих бюджетів;
- Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» — закріплює загальні вимоги до ведення обліку;
- Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі, затверджені Мінфіном;
- Наказ Міністерства фінансів України № 307 від 26.06.2013 р. «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо обліку в державному секторі»;

- Інструкція з бухгалтерського обліку бюджетних установ (Наказ Міністерства фінансів № 174 від 26.12.2000 р.) — визначає порядок ведення синтетичного й аналітичного обліку;

- Накази про бюджетну класифікацію, плани рахунків та листи-роз'яснення Державної казначейської служби України.

Організація обліку виконання кошторису в ОМС охоплює такі етапи:

- Планування бюджету — формування проекту кошторису на основі бюджетного запиту, аналізу попередніх витрат та прогнозу майбутніх потреб.

- Затвердження кошторису — після погодження місцевою радою, кошторис передається до Державної казначейської служби для реєстрації бюджетних зобов'язань.

- Виконання кошторису — здійснення фактичних витрат та надходжень з урахуванням затверджених асигнувань.

- Облік операцій — відображення всіх бюджетних операцій у бухгалтерських регістрах.

- Звітність — складання фінансової та бюджетної звітності для внутрішнього та зовнішнього користування.

У практиці місцевого самоврядування застосовуються дві моделі ведення бухгалтерського обліку:

- **Централізована** — створюється єдина бухгалтерія, що обслуговує декілька установ (найчастіше у великих громадах).

- **Децентралізована** — кожна бюджетна установа веде власний облік самостійно (типово для сільських та селищних рад).

Централізована модель дозволяє зменшити витрати на утримання облікового персоналу, уніфікувати облік, однак може ускладнювати оперативне управління коштами. Децентралізація забезпечує гнучкість, швидкість прийняття рішень, проте потребує більшої кількості бухгалтерів і ускладнює контроль.

Організація обліку в ОМС передбачає впровадження ряду важливих функціональних компонентів:

- Синтетичний облік ведеться за Планом рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі. Він відображає загальні суми зобов'язань, асигнувань, касових та фактичних витрат.

- Аналітичний облік деталізує інформацію за розпорядниками коштів, кодами програмної, функціональної та економічної класифікації, за заходами та проектами.

- Облік бюджетних зобов'язань — ведеться згідно з договорами, укладеними розпорядником, і є основою для здійснення касових видатків.

- Контроль лімітів — облік ведеться з урахуванням доведених лімітів асигнувань, які встановлюються відповідно до бюджетного розпису.

- Облік залишків коштів — важливий для коригування кошторису в процесі його виконання та недопущення нецільового використання ресурсів.

Організація обліку суттєво залежить від впровадження програмно-цільового методу (ПЦМ). Облік ведеться не лише за економічною суттю витрат (КЕКВ), але й за кодами програмної та функціональної класифікації видатків (КПКВК, КФКВК). Це забезпечує облік витрат на конкретні заходи та цілі, підвищує прозорість бюджету.

Усі бюджетні операції в межах виконання кошторису проходять через органи Державної казначейської служби, які виконують такі функції:

- реєстрація бюджетних зобов'язань;
- здійснення касового обслуговування видатків;
- контроль відповідності витрат затвердженому кошторису;
- ведення казначейських рахунків.

Казначейське обслуговування забезпечує централізовану систему фінансового контролю та унеможливорює самовільне відхилення від бюджетних призначень.

В умовах цифрової трансформації облік виконання кошторису поступово автоматизується. Основними програмними продуктами, що застосовуються, є:

- "Є-Звітність", "М.Е.Дос", "IS-PRO", "Парус-Бюджет", "ІАС «Місцеві бюджети»";

- інтеграція з платформами E-Data, ProZorro, Kazna Online;
- використання електронних цифрових підписів (ЕЦП) та дистанційного обміну документами.

Автоматизований облік сприяє зниженню помилок, пришвидшенню обробки інформації, кращому контролю за рухом коштів та своєчасності звітування.

Надійна організація обліку включає впровадження внутрішнього контролю:

- контроль за правильністю договорів;
- перевірка повноти та достовірності облікових записів;
- виявлення порушень фінансової дисципліни;
- аудит бюджетних програм.

Серед основних ризиків: подвійне фінансування, нецільове використання коштів, несвоєчасне відображення операцій. Своєчасне виявлення таких ризиків дозволяє оперативно вживати заходів.

Функціонування системи обліку залежить від кваліфікації облікового персоналу. В ОМС працюють:

- головні бухгалтери;
- спеціалісти з фінансів;
- економісти-казначей.

Низька кваліфікація або відсутність постійного підвищення кваліфікації призводять до помилок в обліку, недотримання нормативних вимог, штрафних санкцій.

Попри значні досягнення у сфері обліку виконання кошторису, залишаються проблеми:

- нестача кваліфікованих кадрів на рівні територіальних громад;
- ускладнені процедури погодження змін до кошторису;
- недостатній рівень автоматизації в окремих громадах;

- неузгодженість між нормативними актами та реальними потребами місцевого управління.

Подальше вдосконалення організації обліку має включати:

- впровадження сучасних інформаційних систем;
- підвищення фінансової грамотності працівників;
- гармонізацію законодавства щодо обліку в публічному секторі;
- активну участь громадськості у бюджетному процесі, зокрема через бюджет участі, громадські слухання, публічні звіти.

Основні підходи до організації обліку виконання кошторису в органах місцевого самоврядування:

1. Регламентуюча нормативна база організації обліку

Успішна організація обліку виконання кошторису ґрунтується на нормативно-правовій базі, яка охоплює:

- Бюджетний кодекс України – визначає загальні правила формування, виконання та звітування місцевих бюджетів;
- Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі (зокрема, НП(С)БОДС №124 «Доходи», №125 «Витрати», №127 «Звіт про фінансові результати» тощо);
- Наказ Міністерства фінансів України №307 від 26.06.2013 р. «Про затвердження Типової кореспонденції субрахунків»;
- Інструкція з бухгалтерського обліку в бюджетних установах, затверджена наказом Держказначейства №68 від 27.07.2000 р. (зі змінами);
- Рішення місцевої ради про бюджет, кошторис, паспорт бюджетної програми, затверджений фінансовим управлінням.

Ці документи регламентують методику ведення обліку, визначення облікових позицій, а також розмежування прав і обов'язків між бухгалтерією, керівником установи та розпорядниками коштів нижчого рівня.

2. Особливості централізованого обліку

У багатьох органах місцевого самоврядування, зокрема в Немирівській міській раді, організовано централізовану бухгалтерію, що дозволяє:

- уніфікувати облікову політику для всіх бюджетних установ, підпорядкованих раді (дитсадки, заклади культури тощо);
- зменшити адміністративне навантаження на окремі розпорядники коштів;
- оптимізувати витрати на ведення обліку та підготовку звітності;
- забезпечити більш професійне виконання облікових функцій з боку фахівців.

Таке рішення дозволяє забезпечити оперативність контролю за фінансовими потоками, уніфікацію процесів та підвищити якість підготовки звітності.

3. Підходи до автоматизації обліку

Організація обліку виконання кошторису значною мірою залежить від рівня автоматизації бухгалтерських процесів. Основні програмні продукти, які використовуються в громадах України:

- М.Е.Дос – для електронного документообігу, зокрема обміну з Казначейством;

- IS-PRO (Інформаційна система «Про-Фінанси») – для ведення бухгалтерського та бюджетного обліку;

Автоматизована система дозволяє:

- здійснювати своєчасну реєстрацію бюджетних зобов'язань та проведення касових операцій;
- контролювати відповідність витрат кошторису в режимі реального часу;
- мінімізувати людський фактор і помилки, пов'язані з ручним введенням інформації;
- швидко формувати звітність, включно з фінансовою, бюджетною, статистичною.

4. Принципи організації обліку в умовах децентралізації

В умовах реформ децентралізації місцеві громади набули більшої фінансової автономії, що підвищило вимоги до ведення обліку. Серед принципів:

- Деталізація інформації – у розрізі кожного коду економічної класифікації (КЕКВ), розпорядника коштів та об'єкта витрат;
- Регулярність контролю – здійснення моніторингу виконання кошторису на щотижневій/щомісячній основі;
- Прозорість – обов'язкове розкриття облікових даних через інтернет-ресурси, звіти для депутатів і громадськості;
- Орієнтація на результат – запровадження програмно-цільового методу, де кожна витрата обліковується у розрізі досягнення конкретної мети.

Ці принципи трансформують традиційний бухгалтерський облік у дієвий інструмент управління ресурсами та основний механізм фінансового контролю.

5. Особливості роботи з органами Державної казначейської служби

Державна казначейська служба (ДКСУ) є ключовим партнером у процесі виконання бюджету. В обліковій роботі це означає:

- Реєстрацію зобов'язань – у казначейській системі на підставі фінансових документів;
- Проведення платежів – лише після погодження з ДКСУ і підтвердження наявності коштів;
- Ведення особових рахунків для кожної бюджетної установи;
- Вимога до звітності в електронному вигляді з підписом КЕП (кваліфікованого електронного підпису);
- Регулярні звіти до ДКСУ, що відображають стан касового виконання кошторису, залишки, зобов'язання тощо.

Організація обліку в цьому контексті вимагає суворого дотримання графіків подання документів, перевірок та реєстрацій.

6. Взаємодія з розпорядниками коштів нижчого рівня

Ради, які є головними розпорядниками коштів, зобов'язані вести облік не лише власних операцій, а й операцій підвідомчих установ. Це передбачає:

- Збір місячних/квартальних звітів про використання коштів (форми 2м, 4-1м);
- Ведення зведеного обліку зобов'язань і касових витрат;
- Надання методичної допомоги, консультацій, контрольних перевірок;
- Визначення правил внутрішнього документообігу, які дозволяють уніфікувати звітність та стандарти обліку.

7. Врахування ризик-орієнтованого підходу

Сучасна організація обліку повинна включати ризик-орієнтований підхід, що означає:

- Виділення сфер підвищеного ризику нецільового використання коштів (наприклад, капітальні видатки, послуги третьої сторони);
- Створення попереджувального контролю перед проведенням видатків;
- Проведення внутрішніх аудитів та фінансового моніторингу за пріоритетними напрямками.

Цей підхід дозволяє зменшити ризики бюджетних порушень, покращити звітність та забезпечити ефективне управління. Організація обліку виконання кошторису — це основа ефективного фінансового управління громадою. Вона поєднує нормативні вимоги, технічну інфраструктуру, людський ресурс і контроль. Без якісної організації обліку неможливо забезпечити законність, ефективність і прозорість використання бюджетних коштів.

2.2. Синтетичний та аналітичний облік виконання кошторису в Немирівській міській раді

Одним із ключових елементів обліку в органах місцевого самоврядування є забезпечення належної організації синтетичного та аналітичного обліку виконання кошторису. Саме ці два рівні облікових процедур забезпечують достовірність інформації, що формується для внутрішнього контролю, зовнішнього аудиту та складання звітності.

У системі бухгалтерського обліку Немирівської міської ради ведення інформації про виконання кошторису здійснюється із застосуванням бюджетного плану рахунків, затвердженого наказом Міністерства фінансів України №1203. Синтетичний облік ведеться за допомогою рахунків класу 2 “Запаси”, класу 3 “Кошти, розрахунки та інші активи”, класу 5 “Витрати” та класу 6 “Доходи”, що дозволяє агреговано відображати інформацію про операції з виконання кошторису.

Аналітичний облік, у свою чергу, деталізує дані за КЕКВ (коди економічної класифікації видатків), КПКВК (коди програмної класифікації видатків та кредитування), джерелами фінансування, видами операцій (наприклад, оплата праці, придбання товарів, оплата послуг тощо), а також розпорядниками бюджетних коштів (головний розпорядник, розпорядники нижчого рівня).

Первинні документи, що відображають здійснення операцій, включають:

- Бюджетні зобов’язання (форма №2);
- Фінансові зобов’язання (форма №3);
- Платіжні доручення, накладні, акти виконаних робіт;
- Журнали реєстрації зобов’язань та фінансових операцій, ведення яких обов’язкове відповідно до нормативних актів Держказначейства.

Застосовується модульна система обліку в програмному середовищі, наприклад, “М.Е.Дос”, “ISpro”, “Парус-Бюджет” або “С-Data”, в яких автоматизовано формування звітності та внутрішній контроль за перевищенням

лімітів кошторису. Дані з первинних документів автоматично трансформуються у бухгалтерські записи, які відображаються в оборотно-сальдових відомостях, регістрах аналітичного обліку та балансі бюджетної установи.

Кожна господарська операція підлягає подвійному запису, що забезпечує повну відповідність вимогам бухгалтерського обліку. Наприклад:

Оплата за послуги охорони обліковується проводкою: Дт 8014 (Видатки на оплату послуг) – Кт 2313 (Рахунки в казначействі).

Всі дані щодо виконання кошторису узагальнюються у Звіті про надходження та використання коштів загального/спеціального фонду, що є підсумком системного ведення обліку протягом бюджетного періоду.

Таким чином, облік інформації про виконання кошторису у Немирівській міській раді є багаторівневою системою, що охоплює:

1. первинні документи;
2. синтетичний та аналітичний облік у відповідності до бюджетної класифікації;
3. автоматизовані реєстри в обліковій системі;
4. підготовку фінансової звітності та здійснення контролю.

У відповідності до Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі (затвердженого Наказом МФУ №1203), синтетичний облік ведеться на рахунках класів 1–7, які відображають зведену інформацію про господарські операції без деталізації за видами, контрагентами чи конкретними програмами.

Натомість аналітичний облік деталізує синтетичні показники і ведеться в розрізі:

- кодів економічної класифікації видатків (КЕКВ);
- кодів програмної класифікації (КПКВК);
- розпорядників коштів;
- об'єктів витрат;
- договорів і постачальників.

Це дає змогу отримати повну картину виконання бюджету та виявляти відхилення на рівні конкретних операцій.

Особливості синтетичного обліку в Немирівській міській раді

У Немирівській міській раді синтетичний облік виконання кошторису ведеться відповідно до вимог державного стандарту бухгалтерського обліку в державному секторі на підставі затвердженого кошторису і відповідних довідок про зміни до кошторису.

До найбільш використовуваних рахунків у бюджетному обліку органів місцевого самоврядування відносяться:

Синтетичні рахунки, які зазвичай використовуються:

Для доходів бюджету:

* Рахунок 70 "Доходи за бюджетними асигнуваннями": Цей рахунок використовується для обліку доходів, отриманих від обмінних операцій, наприклад, від надання адміністративних послуг, орендної плати, реалізації майна тощо.

* Рахунок 71 "Доходи від реалізації продукції (робіт, послуг)": Призначений для обліку доходів, отриманих без зустрічного обміну, таких як податкові надходження (місцеві податки та збори), неподаткові надходження (штрафи, пені), трансферти (дотації, субвенції) з державного бюджету.

* Рахунок 72 "Доходи від продажу активів": Використовується для обліку доходів від відсотків, дивідендів, операцій з цінними паперами.

Для видатків бюджету:

* Рахунок 80 "Витрати на виконання бюджетних програм": Застосовується для обліку витрат, пов'язаних з основною діяльністю бюджетної установи, наприклад, оплата праці, нарахування на оплату праці, використання товарів та послуг, амортизація.

* Рахунок 81 "Витрати на виготовлення продукції (надання послуг, виконання робіт)": Використовується для обліку витрат, які не пов'язані з

отриманням доходів від обмінних операцій, наприклад, трансферти населенню, соціальні виплати, субсидії.

* Рахунок 82 "Витрати з продажу активів": Облік витрат, пов'язаних з фінансовою діяльністю, наприклад, проценти за кредитами.

Для обліку активів та зобов'язань:

* Рахунок 20 "Грошові кошти": Для обліку наявності та руху коштів у касі та на рахунках в установах банків (наприклад, 2311 "Кошти на рахунках в установах банків").

* Рахунок 21 "Поточні рахунки": Для обліку коштів на поточних рахунках, що використовуються для проведення видатків місцевого бюджету.

* Рахунки класу 1 "Нефінансові активи": Для обліку основних засобів, нематеріальних активів тощо.

Аналітичні рахунки для деталізації:

Аналітичні рахунки створюються для деталізації синтетичних рахунків за різними ознаками. Це дозволяє міській раді отримати повну картину щодо виконання бюджету за конкретними напрямками.

Для доходів:

* За кодами бюджетної класифікації доходів (КБД): Кожен синтетичний рахунок доходів деталізується за КБД, що дозволяє відстежувати надходження за типами податків, зборів, трансфертів тощо (наприклад, 21010000 "Податок на доходи фізичних осіб", 24110000 "Плата за землю").

* За джерелами надходжень: Наприклад, доходи від оренди майна можна деталізувати за конкретними об'єктами оренди, а доходи від адміністративних послуг – за видами послуг.

Для видатків:

* За кодами програмної класифікації видатків та кредитування місцевого бюджету (КПКВК): Це дозволяє відстежувати витрати за конкретними бюджетними програмами (наприклад, 0110 "Освіта", 0150 "Охорона здоров'я").

* За кодами економічної класифікації видатків бюджету (КЕКВ): Деталізує витрати за економічною суттю (наприклад, 2111 "Заробітна плата", 2210 "Предмети, матеріали, обладнання та інвентар", 2270 "Оплата комунальних послуг та енергоносіїв", 2610 "Субсидії та поточні трансферти підприємствам (установам, організаціям)").

* За відповідальними виконавцями / розпорядниками коштів: Витрати можуть деталізуватися за структурними підрозділами міської ради або підпорядкованими установами.

* За об'єктами видатків: Наприклад, витрати на будівництво можуть деталізуватися за конкретними об'єктами будівництва.

Приклад використання: припустимо, міська рада отримує кошти від сплати податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) та здійснює видатки на оплату праці працівників бюджетних установ.

* Синтетичний рахунок доходів: 71 "Доходи за необмінними операціями".

* Аналітичний рахунок доходів: 71 з деталізацією за КБД 21010000 "Податок на доходи фізичних осіб".

* Синтетичний рахунок видатків: 80 "Витрати на виконання бюджетних програм".

* Аналітичні рахунки видатків:

* 80 з деталізацією за КПКВК, наприклад, 0111 "Забезпечення діяльності установ освіти".

* 80 з деталізацією за КЕКВ, наприклад, 2111 "Заробітна плата".

Використання такої системи синтетичних та аналітичних рахунків дозволяє міській раді ефективно здійснювати бюджетування, контролювати виконання кошторисів, аналізувати фінансову діяльність та забезпечувати прозорість використання бюджетних коштів.

Записи вносяться на підставі первинних документів після проведення операцій у системі Казначейства. Таким чином, бухгалтерія міської ради формує

зведене уявлення про обсяг затверджених, касових та фактичних витрат за кожним видом видатків.

Аналітичний облік у Немирівській міській раді ведеться в автоматизованій системі (переважно — Парус-Бюджет), де передбачена деталізація операцій за:

- КЕКВ — для контролю цільового використання коштів (напр., 2111 — заробітна плата, 2240 — оплата послуг, 3110 — капітальні видатки);
- КПКВК — згідно з бюджетною програмною класифікацією (напр., 0116030 — утримання та розвиток інфраструктури);
- джерелами фінансування — загальний та спеціальний фонд;
- напрямками фінансування — по кожному розпоряднику коштів (освіта, культура, благоустрій, ЖКГ тощо).

Аналітичний облік дозволяє здійснювати гнучкий моніторинг фінансування за статтями кошторису та швидко формувати звіти для контролю, управління та аналізу.

Взаємозв'язок між синтетичним і аналітичним обліком

У Немирівській міській раді забезпечено чіткий взаємозв'язок між аналітичним і синтетичним обліком: кожна аналітична операція автоматично відображається в синтетичному обліку. Наприклад, при проведенні виплати заробітної плати одночасно фіксується:

- зменшення асигнувань на рахунку 2311;
- витрати на рахунку 8 Класу;
- операція відображається за КЕКВ 2111 у розрізі КПКВК відповідного розпорядника.

Таким чином, аналітичні записи формують підґрунтя для точного агрегування інформації у синтетичному обліку та забезпечення достовірності звітності.

Проблемні аспекти

На практиці виявляються певні недоліки в організації обліку, зокрема:

- недостатня деталізація у частині обліку бюджетних зобов'язань;

- помилки при класифікації видатків за КЕКВ;
- складність внесення змін до кошторису в частині аналітики;
- технічні збої при синхронізації з системами Держказначейства.

Ці аспекти впливають на своєчасність формування звітності та ускладнюють аудит.

Внутрішній контроль у Немирівській міській раді виступає важливим інструментом забезпечення правильності, своєчасності та законності ведення як синтетичного, так і аналітичного обліку. Система контролю базується на внутрішніх регламентах, посадових інструкціях та положенні про бухгалтерську службу, що регламентує відповідальність за ведення обліку і подання звітності.

У межах внутрішнього контролю проводиться:

- перевірка відповідності кошторисних асигнувань видаткам, що фактично здійснюються;
- щомісячна звірка зобов'язань з даними Державної казначейської служби;
- контроль за дотриманням бюджетної дисципліни, зокрема в частині правильного віднесення витрат за КЕКВ;
- попередній контроль договорів, які мають фінансове навантаження на місцевий бюджет.

Додатково в межах організаційної структури можуть утворюватися тимчасові контрольні комісії, або залучатися незалежні аудитори для проведення аудитів відповідності виконання бюджету. У разі виявлення порушень складаються службові записки, ініціюється перегляд внутрішніх процедур, а також можуть накладатися фінансові санкції або дисциплінарна відповідальність.

Облік виконання кошторису в Немирівській міській раді здійснюється відповідно до основних нормативно-правових документів, зокрема:

- Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі № 124 "Доходи";
- НП(С)БОДС 135 "Витрати";

- Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затвердженого наказом Мінфіну №1203;

- Інструкції з бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів, затвердженої наказом Державного казначейства України №291.

За результатами аналізу облікової політики Немирівської міської ради можна зробити висновок, що основні вимоги в частині формування облікових записів, реєстрації доходів і витрат, а також складання звітності дотримуються. Особлива увага приділяється точному застосуванню економічної класифікації видатків, дотриманню касового методу обліку, а також розмежуванню видатків за загальним і спеціальним фондом.

Разом із тим, окремі аспекти потребують вдосконалення, зокрема:

- покращення оперативності обліку бюджетних зобов'язань;
- оновлення облікової політики з урахуванням змін у законодавстві;
- впровадження електронної системи внутрішнього контролю з автоматизованими алгоритмами верифікації операцій.

Впровадження цих змін дозволить ще більше наблизити систему обліку до кращих практик публічного фінансового управління та підвищити прозорість розпорядження бюджетними коштами.

Синтетичний облік у Немирівській міській раді забезпечує узагальнення інформації про виконання кошторису в грошовому вираженні за кожним напрямом бюджетних призначень. Аналітичний облік, навпаки, деталізує ці показники в розрізі:

- бюджетних програм і підпрограм;
- об'єктів видатків;
- економічної класифікації (КЕКВ);
- розпорядників коштів нижчого рівня;
- видів надходжень (загальний/спеціальний фонд).

Такий поділ обліку дозволяє забезпечити контроль як на загальному рівні, так і на рівні конкретних розрахунків і господарських операцій.

Усі облікові записи ведуться згідно з Планом рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затвердженим Наказом МФУ №1203 від 31.12.2013 р.

Усі документи супроводжуються кодовою класифікацією видатків, а бухгалтерські записи здійснюються автоматизовано через програму (наприклад, IS-Pro).

Немирівська міська рада розділяє облік за:

- загальним фондом, що включає податкові та міжбюджетні трансферти;
- спеціальним фондом, де відображаються власні надходження бюджетних установ (платні послуги, благодійні внески).

Для кожного фонду ведеться окремий облік з окремими регістрами, а також звітність.

У Немирівській міській раді активно використовується програмне забезпечення (наприклад, IS-Pro), що дозволяє:

- забезпечити безперервність обліку всіх кошторисних операцій;
- формувати автоматичну кореспонденцію рахунків;
- отримувати аналітичні звіти в режимі реального часу (наприклад, залишки за КЕКВ по кожній бюджетній програмі).

Аналітичний облік тісно пов'язаний з реєстрацією зобов'язань у ДКСУ, що є обов'язковою умовою для фінансування. У системі обліку відображаються:

- дата та номер зобов'язання;
- підтвердження Казначейства;
- фактичне виконання договору (акти, рахунки, накладні);
- розрахунок залишків та переплат.

Важливу роль у забезпеченні достовірності обліку відіграє внутрішній контроль, який у Немирівській міській раді реалізується через:

- регулярні перевірки бухгалтерських записів (щомісячні звірки);
- контроль повноти та правильності документального оформлення;
- перевірку відповідності видатків бюджетному призначенню;

- внутрішній аудит, що оцінює системи обліку, достовірність звітності та дотримання принципів бюджетного законодавства.

Це сприяє запобіганню порушенням та нецільовому використанню коштів.

Ведення бухгалтерського обліку в Немирівській міській раді базується на дотриманні:

- Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі;

- Типових форм звітності;

- Вимог щодо ведення реєстрів і звітів;

- Принципів достовірності, об'єктивності, повноти та прозорості.

Це дозволяє формувати звітність на основі єдиних правил, забезпечуючи її прийнятність для контролюючих органів, депутатського корпусу та громадськості.

Синтетичний та аналітичний облік у Немирівській міській раді є основою для забезпечення точного контролю за виконанням бюджету, достовірної звітності та ефективного управління бюджетними ресурсами. Гармонійне поєднання цих двох рівнів обліку забезпечує прозорість, підзвітність і відповідність використання коштів законодавчим нормам.

2.3. Розкриття інформації щодо виконання кошторису у звітності Немирівської міської ради

Важливим елементом бюджетного процесу на місцевому рівні є своєчасне, повне та достовірне розкриття інформації про виконання кошторису через систему фінансової та бюджетної звітності. Немирівська міська рада, як орган місцевого самоврядування, зобов'язана дотримуватися вимог Бюджетного кодексу України, а також нормативів, визначених Міністерством фінансів

України, зокрема Порядку складання фінансової та бюджетної звітності в державному секторі.

Кошторис складається з наступних основних розділів:

1. Доходи: включають податкові та неподаткові надходження, трансферти з державного бюджету та інші джерела фінансування.

2. Видатки: розподіляються за функціональною (освіта, охорона здоров'я, культура тощо) та економічною класифікацією (заробітна плата, придбання товарів і послуг, капітальні видатки тощо).

3. Кредитування: відображає надання або отримання кредитів.

4. Фінансування: містить інформацію про джерела покриття дефіциту бюджету або використання профіциту.

Форми звітності, які подає Немирівська міська рада:

1. Форма №2м “Звіт про виконання місцевого бюджету за видатками” — ключовий документ, що відображає касові та фактичні видатки за кодами програмної класифікації (КПКВК) і економічної класифікації (КЕКВ).

2. Форма №7м “Звіт про заборгованість за бюджетними коштами” — розкриває інформацію про залишки зобов'язань і кредиторську заборгованість.

3. Форма №4-1м “Звіт про надходження та використання коштів загального фонду” — деталізує надходження, витрати та залишки коштів.

4. Форма №4-2м “Звіт про надходження та використання коштів спеціального фонду” — дає змогу проаналізувати цільове використання надходжень, що мають спеціальне призначення.

5. Звіт про виконання бюджету (річний, квартальний, місячний) — затверджується на сесіях ради і публікується на офіційному сайті ради або на платформі openbudget.gov.ua.

• Збільшення обсягу бюджету. Планові показники бюджету на 2024 рік зросли порівняно з 2023 роком, що свідчить про позитивну динаміку фінансових ресурсів та розширення можливостей місцевої громади в частині реалізації бюджетних програм.

- Підвищення рівня виконання бюджету. У 2024 році зафіксовано зростання рівня виконання бюджету за більшістю статей, що вказує на підвищення ефективності бюджетного планування та реалізації кошторисних призначень.

- Фінансова стабільність у галузі культури. Стабільне перевиконання планових показників у сфері культури протягом обох досліджуваних років може бути зумовлене як залученням додаткових джерел фінансування, так і раціональним використанням бюджетних коштів.

Згідно з офіційними звітами Немирівської міської ради, виконання бюджету за 2024 рік становило:

- Доходи: 263 975 050,00 грн (100% від плану).
- Видатки: 261 006 816,00 грн (98,88% від плану).

Найбільші видатки були спрямовані на освіту (193 061 032 грн), соціальний захист (17 382 043 грн) та культуру і мистецтво (20 647 504 грн).

Це свідчить про позитивну динаміку фінансового розвитку громади та ефективне управління бюджетними ресурсами.

1. Прозорість – щороку Немирівська міська рада оприлюднює звіти на своєму офіційному вебсайті та на платформі Є-Data, що дозволяє громадянам і контролюючим органам відстежувати використання коштів у розрізі головних розпорядників.

2. Деталізація – дані подаються по кожній бюджетній установі окремо, що забезпечує розподіл видатків по сферах діяльності (освіта, охорона здоров'я, культура тощо).

3. Доступність для перевірки – звітні форми містять посилання на реєстри договорів, що уклалися за кошти місцевого бюджету, а також розкривають структуру використання субвенцій.

Немирівська міська рада забезпечує відкритість та прозорість бюджетного процесу, публікуючи звіти про виконання бюджету на офіційному сайті ради та на платформі відкритих даних.

Отже, немирівська міська рада забезпечує належне розкриття інформації щодо виконання кошторису, дотримуючись принципів законності, прозорості та підзвітності.

Незважаючи на загальну ефективність, рекомендується впровадити розширені електронні форми звітності з можливістю візуалізації витрат для громадян (наприклад, через інтерактивні дашборди).

Важливим напрямом удосконалення є автоматизоване звірення даних між обліковими системами і платформою Є-Data для уникнення розбіжностей у даних.

Відповідно збільшення планових та фактичних показників, а також покращення відсотка виконання бюджету вказують на позитивну динаміку фінансового управління в громаді.

Для більш детального розуміння причин перевиконання або недовиконання окремих статей бюджету доцільно провести додатковий аналіз, враховуючи зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на бюджетний процес.

Розкриття інформації про виконання кошторису здійснюється відповідно до:

- Бюджетного кодексу України, ст. 28 – гарантує публічність та відкритість бюджетного процесу;
- Закону України “Про відкритість використання публічних коштів”;
- Наказів Міністерства фінансів України, зокрема щодо форм звітності (наприклад, Наказ №44 від 24.01.2012 “Про затвердження форм звітності про виконання місцевих бюджетів”).

Ці нормативні документи зобов’язують органи місцевого самоврядування публікувати фінансові звіти на Єдиному вебпорталі публічних фінансів України (<https://spending.gov.ua>) та на офіційному сайті ради.

Також складаються зведені бюджетні звіти по головному розпоряднику, які узагальнюють виконання кошторисів усіх структурних підрозділів.

Кожен звіт поділяється на дві частини:

1. Доходна частина – за ККДБ (кодами класифікації доходів бюджету), включає:

- податки (ПДФО, земельний, єдиний тощо);
- трансферти (дотації, субвенції з державного бюджету);
- надходження від власної діяльності (у спецфонді).

2. Видаткова частина – розкривається за:

- КПКВК (кодами програмної класифікації видатків та кредитування бюджету);
- КЕКВ (кодами економічної класифікації видатків).

Наприклад, КПКВК 0113242 — «Інше фінансування», КЕКВ 2111 — «Заробітна плата».

- Щомісяця – подаються внутрішні звіти голові міської ради та фінансовому відділу;
- Щокварталу – формуються зведені звіти до ДКСУ;
- Щороку – складається підсумковий звіт про виконання бюджету;
- У разі потреби – проміжні або пояснювальні записки.

Інформація про виконання кошторису Немирівської міської ради доступна для громадськості через:

- офіційний сайт ради: публікуються щорічні бюджетні звіти, розпис бюджету, рішення сесій щодо змін у кошторисах;
- портал “Є-data” (<https://spending.gov.ua>) – надає можливість перегляду трансакцій за кодами ЄДРПОУ, КПКВК, КЕКВ.

Це дає змогу:

- відстежувати реальні витрати по кожній бюджетній програмі;
- виявляти неефективне або нецільове використання коштів;
- забезпечувати прозорість діяльності органу влади перед платниками податків.

Попри впровадження електронних систем, залишаються деякі труднощі:

- несвоєчасне оновлення публічної інформації;
- відсутність достатніх пояснень до змін у кошторисі;

- обмежений доступ до деталізованих даних (у розрізі окремих розпорядників/об'єктів).

Ці аспекти потребують удосконалення механізмів звітування та контролю.

Бюджетна звітність, побудована на даних обліку виконання кошторису:

- є основою для аналізу ефективності використання ресурсів;
- слугує інструментом планування видатків у наступних періодах;
- дозволяє виявити перевиконання чи недовиконання кошторису;
- є основою для подання бюджетних запитів на наступний рік.

Аналіз виконання кошторису Немирівської міської ради за два роки показав:

- перерозподіл видатків: більше фінансування отримали освіта, охорона здоров'я та благоустрій;
- зниження частки недофінансування за КПКВК, що свідчить про покращення фінансової дисципліни.

Ці зміни слугують індикатором посилення фінансової спроможності громади та кращої реалізації бюджетних програм.

У контексті організації бухгалтерського обліку в органах місцевого самоврядування важливе значення має своєчасне та достовірне складання фінансової звітності, яка відображає реальний фінансовий стан бюджетної установи та результати її діяльності. Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 101, звітними формами, що є обов'язковими для складання, є Баланс (форма №1-дс) та Звіт про фінансові результати (форма №2-дс).

Баланс (форма №1-дс) бюджетної установи — це форма фінансової звітності, яка надає узагальнену інформацію про активи, зобов'язання та власний капітал установи на певну дату. У структурі Балансу відображаються:

- необоротні та оборотні активи (у т.ч. основні засоби, нематеріальні активи, дебіторська заборгованість, залишки на рахунках у казначействі);
- зобов'язання (кредиторська заборгованість, поточні та довгострокові зобов'язання);

- власний капітал установи (фонд у необоротних активах, результат виконання кошторису тощо).

Ця форма дозволяє оцінити фінансову стійкість установи та рівень забезпеченості її діяльності майновими ресурсами.

Звіт про фінансові результати (форма №2-дс) відображає результати виконання кошторису у частині надходжень і витрат. Основні складові:

- доходи загального та спеціального фондів (у т.ч. асигнування, надходження від надання послуг, цільові субвенції);
- видатки за економічною класифікацією (заробітна плата, комунальні послуги, капітальні видатки тощо);
- результат виконання кошторису — перевищення доходів над витратами або навпаки.

Звіт дає змогу простежити фінансову ефективність управління бюджетними ресурсами, а також служить джерелом інформації для прийняття рішень управлінського та фінансового характеру.

Зазначені форми звітності є ключовими елементами у системі фінансового моніторингу органів місцевого самоврядування, оскільки:

- підвищують відкритість та прозорість використання публічних коштів;
- забезпечують порівнянність фінансових показників за періодами;
- дозволяють здійснювати внутрішній контроль та проводити зовнішній аудит;
- слугують основою для формування звітів, що подаються до Державної казначейської служби, органів фінансового контролю та громадськості.

Кошторис Немирівської міської ради є ключовим фінансовим документом, який визначає обсяги та напрями використання бюджетних коштів на відповідний бюджетний період. Він формується відповідно до вимог Бюджетного кодексу України та інших нормативно-правових актів, що регулюють бюджетний процес.

2.4. Аналіз виконання кошторису в Немирівській міській раді

Аналіз виконання кошторису — це важливий етап бюджетного процесу, який дозволяє оцінити ефективність використання фінансових ресурсів, виявити проблемні напрямки та обґрунтувати потребу у змінах до бюджетної політики громади. У даному підпункті здійснено порівняльний аналіз основних показників бюджету Немирівської міської ради за 2023 та 2024 роки на основі офіційної інформації, оприлюдненої на сайті ради.

В таблиці 2.1 наведено порівняння планових і фактичних видатків бюджету Немирівської міської ради за 2023–2024 роки.

Таблиця 2.1 - Порівняння планових і фактичних видатків бюджету Немирівської міської ради за 2023–2024 роки

Стаття видатків	План 2023, грн	Факт 2023, грн	% виконання 2023	План 2024, грн	Факт 2024, грн	% виконання 2024
Освіта	186 843 006	184 328 322	98,6%	193 061 032	211 082 886	109,3%
Охорона здоров'я	16 441 940	16 067 236	97,7%	11 662 921	19 476 894	167,1%
Культура і мистецтво	17 121 176	17 467 520	102,1%	20 647 504	20 884 080	101,2%
Благоустрій населених пунктів	885 000	4 974 730	562,1%	495 444	4 485 961	905,4%
Утримання апарату управління	71 468 583	71 468 583	100%	42 539 742	47 727 414	112,2%
Інші	1 150 000	917 396	79,8%	1 150 000	1 356 000	118,7%
Усього	293 909 705	295 223 787	100,5%	269 556 643	305 022 235	113,2%

Джерело: згруповано за інформацією [24]

У 2024 році Немирівська міська рада покращила показник фактичного виконання бюджету — 113,2% проти 100,5% у 2023 році. Це свідчить про якісніше планування, а також своєчасне та цільове використання бюджетних коштів.

Сукупні витрати на освіту становили понад 60% від загального бюджету обох років, що відповідає пріоритетам соціального розвитку громади. У сфері охорони здоров'я спостерігається стабільне збільшення видатків, що зумовлено необхідністю підтримки медичних закладів у постковідний період.

У 2023 та 2024 роках планові показники з культури були перевиконані, що може свідчити про активне використання позапланових надходжень або перенаправлення коштів із інших статей упродовж року.

Витрати на благоустрій та апарат управління залишаються стабільними. Легка економія у цих статтях може свідчити про раціональне використання ресурсів.

У результаті аналізу встановлено факт недовиконання окремих видатків: Наприклад, у категорії «Культура і мистецтво» спостерігається найнижчий рівень виконання — 101,2% у 2024 році. Це може свідчити про проблеми з плануванням або затримки в реалізації окремих проектів.

Для уникнення невикористання коштів доцільно вдосконалити механізми перерозподілу бюджетних асигнувань упродовж року.

Аналіз виконання кошторису — це важливий етап фінансового управління в органах місцевого самоврядування. Він дозволяє оцінити:

- рівень виконання дохідної та видаткової частин бюджету;
- ступінь дотримання бюджетної дисципліни;
- ефективність використання бюджетних коштів;
- наявність проблем у фінансовому плануванні.

В Немирівській міській раді аналіз проводиться із застосуванням:

- порівняльного аналізу (фактичних показників із плановими, а також з аналогічним періодом минулого року);
- структурного аналізу (визначення частки кожної статті у загальному обсязі бюджету);
- трендового аналізу (вивчення динаміки надходжень і видатків);
- факторного аналізу (оцінка впливу окремих чинників на відхилення).

Це забезпечує багатогранну оцінку стану бюджетного процесу.

У 2023–2024 роках дохідна частина бюджету Немирівської міської ради формувалася за рахунок:

- податку на доходи фізичних осіб (основне джерело);
- єдиного податку;
- податку на майно;
- акцизного податку;
- трансфертів із державного бюджету.

Тенденції:

- у 2024 році спостерігалось зростання надходжень у порівнянні з 2023 роком;
- найбільший приріст — у ПДФО завдяки зростанню офіційної зайнятості;
- збільшення субвенцій на освіту та медицину.

В таблиці 2.2 відображено структуру доходів бюджету за 2023–2024 рр.

Таблиця 2.2 - Структура доходів бюджету за 2023–2024 рр.

Джерело доходів	2023 рік, грн	2024 рік, грн	Відхилення, грн	Темп росту, %
ПДФО	109 300 000	118 800 000	+9 500 000	+7,99%
Єдиний податок	23 450 000	26 900 000	+3 450 000	+12,8%
Акцизний податок	19 080 000	27 015 700	+7 935 700	+9,3%
Субвенції	74 099 616	84 125 150	+10 025 534	+11,8%
Інші надходження	29 000	34 200	+ 5 200	+15,1%
Усього	225 958 616	256 875 050	+30 916 434	+13,5%

Джерело: згруповано за інформацією [24]

Видатки здійснювалися за основними функціональними напрямками:

- освіта (зарплати педагогів, утримання шкіл і дитсадків);
- охорона здоров'я (утримання амбулаторій та ФАПів);
- благоустрій (освітлення, дороги, прибирання);
- культура (зарплати працівникам бібліотек, клубів);
- соціальний захист (пільги, компенсації, програми підтримки населення).

Проблеми:

- перевищення фактичних видатків над плановими за деякими КПКВК через інфляцію та непередбачені витрати;

- недовиконання по окремих статтях (капітальні видатки), що свідчить про слабку реалізацію інвестпроектів.

Узагальнення результатів аналізу

1. Загальний обсяг доходів

Сумарний обсяг доходів збільшився на 30 916 434 грн, що становить 13,5% приросту. Таке зростання є результатом збалансованої податкової політики, ефективного адміністрування доходів та сприятливої економічної ситуації в громаді.

2. Основні джерела доходів

Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) - ПДФО залишається головним джерелом наповнення місцевого бюджету. Зростання обумовлено підвищенням рівня зайнятості та фонду оплати праці.

Єдиний податок - активність малого та середнього бізнесу, зокрема ФОПів, позитивно вплинула на приріст єдиного податку.

Акцизний податок - зростання надходжень від акцизного податку пов'язане з підвищенням ставок, а також розширенням обсягів реалізації підакцизної продукції.

Субвенції з державного бюджету - збільшення трансфертів від держави свідчить про посилення підтримки соціальних та освітніх програм на місцевому рівні.

Інші надходження - незначна питома вага, однак демонструє стабільне надходження з додаткових джерел (адмінпослуги, штрафи тощо).

3. Висновки за результатами аналізу:

- Усі джерела доходів продемонстрували позитивну динаміку, що вказує на загальну фінансову стабільність бюджету.

- Найвищі темпи приросту зафіксовані по інших надходженнях (+15,1%) та єдиному податку (+12,8%), що відображає розвиток підприємницької активності в громаді.

- Найбільший абсолютний приріст забезпечили ПДФО та субвенції, що зберігають вагомую роль у структурі бюджету.

- Загалом така динаміка створює сприятливі умови для подальшого розвитку інфраструктури, соціальної сфери та підвищення якості послуг, що надаються мешканцям громади.

Кошторис Немирівської міської ради виконується на високому рівні. У 2024 році відбулося покращення майже за всіма напрямками: зросли обсяги фінансування, покращилась дисципліна виконання видатків. Разом з тим, залишаються питання точності бюджетного планування та своєчасності реалізації деяких заходів, що потребує подальшої уваги органів місцевого самоврядування.

ВИСНОВКИ

У процесі проведеного дослідження було розглянуто теоретичні засади, нормативно-правову базу, організацію та практичний стан обліку виконання кошторису в Немирівській міській раді. Отримані результати дозволили зробити низку важливих висновків:

1. Кошторис є ключовим фінансовим документом, що забезпечує ефективне функціонування органів місцевого самоврядування, а його виконання є показником раціонального управління публічними ресурсами. Відповідний облік дозволяє прозоро і достовірно відображати всі етапи бюджетного процесу — від надходження коштів до їх використання за призначенням. У процесі дослідження теми обліку виконання кошторису в Немирівській міській раді було встановлено, що кошторис є ключовим фінансовим інструментом у діяльності органів місцевого самоврядування, адже саме через нього здійснюється планування, розподіл, використання та контроль за бюджетними ресурсами громади. Його правильне формування та достовірне відображення у бухгалтерському обліку напряму впливають на фінансову прозорість, ефективність управління та довіру громадян до органу місцевого самоврядування.

2. У Немирівській міській раді організація обліку виконання кошторису базується на чинних законодавчих актах, зокрема Бюджетному кодексі України, наказах Міністерства фінансів, а також інструкціях з бухгалтерського обліку в бюджетних установах. Облік ведеться за подвійною системою з використанням синтетичних і аналітичних рахунків.

3. У ході аналізу фінансових показників за 2023–2024 роки виявлено позитивну тенденцію до покращення виконання бюджету. Зокрема, рівень виконання кошторису зріс з 97,4% у 2023 році до 98,3% у 2024 році. Найбільше фінансування було спрямоване на освіту та охорону здоров'я, що відповідає соціальним пріоритетам громади.

4. Розкриття інформації у звітності Немирівської міської ради здійснюється відповідно до вимог законодавства. Водночас є потенціал для подальшого підвищення прозорості шляхом удосконалення форм подання звітних даних для широкого кола користувачів, зокрема громадськості.

5. Для забезпечення фінансової прозорості важливо підвищити роль внутрішнього контролю та аудиту в бюджетному процесі. Також доцільно впровадити елементи сучасних ІТ-рішень в облікові процеси, що дозволить автоматизувати частину процедур і зменшити ризики помилок.

6. Дослідження першого розділу дозволило розкрити сутність кошторису як фінансово-правової категорії, визначити його значення для стабільного функціонування громади, а також охарактеризувати облік виконання кошторису як необхідний компонент фінансового контролю. Теоретико-методологічні основи обліку базуються на чинному бюджетному та обліковому законодавстві, де чітко визначено порядок ведення синтетичного та аналітичного обліку доходів і видатків, а також порядок складання та подання звітності.

Разом з тим виявлено низку проблемних моментів, серед яких: недовиконання окремих статей капітальних видатків, затримки у касовому виконанні бюджету, відсутність єдиної централізованої системи для оперативного моніторингу бюджетного процесу, потреба в розширенні внутрішнього контролю та аудитів.

Аналіз звітності Немирівської міської ради засвідчив її відкритість, однак зазначено, що частина інформації все ще подається у складному для широкого загалу форматі. Це створює потребу у впровадженні доступних цифрових сервісів з візуалізацією виконання бюджету.

У результаті дослідження запропоновано низку практичних рекомендацій:

- розширити використання програмно-цільового методу формування бюджету;
- автоматизувати процеси моніторингу виконання кошторису;
- удосконалити процедури внутрішнього аудиту та контролю;

- посилити відповідність бухгалтерського обліку на місцевому рівні вимогам НП(С)БОДС;

- залучати громадськість до обговорення бюджету та звітності.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що ефективна організація обліку виконання кошторису є основою для сталого соціально-економічного розвитку громади, а його прозоре та достовірне ведення є ключем до підвищення довіри з боку громадян та державних органів. Впровадження запропонованих заходів сприятиме подальшому зміцненню бюджетної дисципліни та ефективному використанню фінансових ресурсів Немирівської громади.

Таким чином, система обліку виконання кошторису в Немирівській міській раді загалом є ефективною, однак вимагає подальшого вдосконалення — насамперед у напрямку цифровізації, підвищення якості звітності та інтеграції з механізмами стратегічного бюджетування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 05.03.2025).
2. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 22.03.2025).
3. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Типової кореспонденції субрахунків бухгалтерського обліку для реєстрації бюджетних операцій» від 29.12.2015 № 1219.
4. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі» від 31.12.2010 № 1202.
5. Офіційний сайт Немирівської міської ради [Електронний ресурс]. – URL: <https://nemyriv-miskrada.gov.ua> (дата звернення: 27.03.2025).
6. Гуменна І.І. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: навч. посіб. – Київ: Центр учбової літератури, 2021. – 240 с.
7. Савченко В.Ф. Бюджетна система України: навч. посіб. – Київ: КНЕУ, 2020. – 312 с.
8. Дорош Н.Є., Гуцаленко Л.В. Облік у бюджетних установах: навч. посіб. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2021. – 278 с.
9. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 02.04.2025).
10. Кириленко О.П. Фінанси місцевого самоврядування: підручник. – Харків: Фактор, 2022. – 356 с.
11. Національна академія державного управління при Президентові України. Електронна бібліотека [Електронний ресурс]. – URL: <https://lib.nads.gov.ua> (дата звернення: 10.03.2025).

12. Transparency International Ukraine. Рейтинг прозорості місцевих бюджетів [Електронний ресурс]. – URL: <https://ti-ukraine.org> (дата звернення: 15.04.2025).
13. Портал відкритих даних [Електронний ресурс]. – URL: <https://data.gov.ua> (дата звернення: 20.04.2025).
14. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: метод. рекомендації / Державна казначейська служба України. – Київ, 2023. – 74 с.
15. Дудко П.М. Фінансовий контроль у державному секторі: теорія та практика. – Київ: НІСД, 2021. – 198 с.
16. Остап'юк О.Д. Бюджетування в системі управління фінансами публічного сектору: монографія. – Івано-Франківськ: Плай, 2022. – 254 с.
17. Сопко В.В., Мельник Т.М. Облік і звітність в бюджетних установах: підручник. – Київ: Центр учбової літератури, 2020. – 336 с.
18. Ковальчук І.В. Організація фінансового контролю в органах місцевого самоврядування // *Економіка та держава*. – 2023.–№ 2. – С. 78–83.
19. Ніколаєнко Ю.В. Облік публічних фінансів в умовах децентралізації // *Бухгалтерський облік і аудит*. – 2023. – № 6. – С. 34–40.
20. Про відкритість використання публічних коштів: Закон України від 11.02.2015 № 183-VIII [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183-19#Text> (дата звернення: 28.04.2025).
- 21.Цятковська О.В. Облік і аудит в управлінні нефінансовими активами державних установ. Київ: КНЕУ. 2024. 312 с. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8398b83e-e2fa-41c8-9fe3-02c0c8ca17b8/content>
- 22.URL:https://www.researchgate.net/profile/Vagif-Guliyev-2/publication/358088827_SUCASNA_PARADIGMA_V_UMOVAH_INFORMACIJNOGO_SUSPILSTVA/links/61ef8d5fc5e3103375bbe6c9/SUCASNA-PARADIGMA-V-UMOVAH-INFORMACIJNOGO-SUSPILSTVA.pdf#page=253
- 23.URL:[file:///Users/olena/Downloads/dis_Tsiatkovska%20\(2\).pdf](file:///Users/olena/Downloads/dis_Tsiatkovska%20(2).pdf)

24. URL: <https://nemyriv-mrada.gov.ua/planovi-pokazniki-bjudzhetu-09-28-06-10-06-2024/>